

פריש, שפרבר, ריינהרץ ושות', משרד עו"ד
FRISH, SHPERBER, REINHERZ & CO. LAW OFFICE

דיני מכרזים

ברשויות המקומיות

מרצה: עו"ד מוריה גילה

חלק א -

מטרות דיני מכרזים

1. מהו מכרז ציבורי?

- מסגרת ממוסדת לניהול מו"מ לקראת כריתתו של חוזה רשות
- שבה מתבקשות הצעות הנבחנות תוך תחרות חופשית
- [ש]מטרתה...השגת ההצעות ראויות ביותר מבחינתו של המזמין, תוך שמירה על עקרונות יסוד של שוויון, הגינות וטוהר המידות.

(בג"ץ 118/83 אינווסט אימפקט נ. מנכ"ל מ. הבריאות (לח 1, 729))

2. מטרות דיני מכרזים

- יעילות כלכלית להשגת העסקה הכלכלית הטובה ביותר.
- שוויון לשם מתן שוויון הזדמנויות לכל האזרחים.
- שמירה על טוהר המידות מניעת שחיתות ומשוא פנים.

”שמטרתה השגת המטרות הראויות ביותר מבחינת המזמין”

האם התחרות חייבת להיות רק על המחיר?
לא

התחרות יכולה להיות גם על האיכות.
פחות מדיד אך כן ניתן למדידה.

התחרות היא על ההצעה הראויה ביותר
ולאו דווקא הזולה.

3. התנגשות בין האינטרסים

מה קורה כשיש סתירה בין המטרה הציבורית (שוויון)
לבין המטרה הפרטית (יעילות כלכלית)?

דוגמה:

מציע מס' 1 זול ממציע מס' 2
הערבות של מציע מס' 1 – פגומה
מי יוכרז כזוכה במכרז?

מציע מס' 2!!

עקרון השוויון תמיד גובר!!!

(ע"א 368/76 גוזלן נ. בית שמש, פ"ד לא 1 505)

"בהתנגשות בין שתי מטרות אלה גובר עקרון השוויון שיסודו בעקרונות הכלליים של המשפט המינהלי. זאת ועוד: הקפדה על קיום מכרזים באופן שוויוני והוגן תורמת לאמון הציבור בשיטת המכרזים ולנכונות ליטול בהם חלק. על-כן, לטווח הרחוק, קיום דווקני של עקרונות השוויון וההגינות ייטיב גם עם האינטרס של הרשויות לזכות בהצעות הנוחות ביותר..."

(עע"מ 10392/05 אחים אוזן חברה לבניה בע"מ נ' מינהל מקרקעי ישראל)

מקורות דיני המכרזים

המקורות המהותיים

- דיני המשפט הציבורי (המשפט המינהלי)
- דיני המשפט הפרטי (דיני חוזים)

המקורות הפורמליים

חקיקה ראשית:

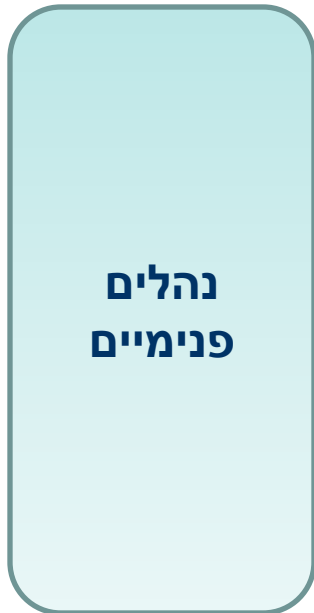
- חוק חובת המכרזים, תשנ"ב-1992
- ס' 197 ו-198 לפקודת העיריות

תקנות:

- תקנות חובת המכרזים, תשנ"ג-1993
- תקנות העיריות (מכרזים), תשמ"ח-1987
- הנחיות פנימיות – חוזרי מנכ"ל – תקנות והנחיות שונות שמפורסמות ע"י משרד הפנים
- במצב של לקונה בתקנות העיריות ישנם מקראים בהם ניתן ליישם הוראות של חוק חובת המכרזים והתקנות שעל פיו

מקורות דיני המכרזים

הנחיות פנימיות

חקיקת משנה

חקיקה ראשית

עקרון חוקיות המנהל

לקונה – האם במצב של לקונה ניתן להקיש?

האם במצב של לקונה בתקנות העיריות ניתן ליישם הוראות של חוק חובת המכרזים והתקנות שעל פיו, כך שיחולו על רשויות מקומיות ותאגידי עירוניים?

ראשית אין אחידות בעניין זה בפסיקה, למרות האמור ניתן להצביע על מגמה כללית מסוימת לפיה -

1. ביחס לפטורים ההיקש בלתי אפשרי – עע"מ 1777/14 חן המקום בע"מ נ' עיריית קרית אונו.

2. ביחס לרציונל ולרוח הדברים, ההיקש ראוי, לעומת זאת ביחס להסדרים ספציפיים, ההיקש בלתי אפשרי – עע"מ 6145/12 עיריית נצרת נ' הרטמן.

חובת עריכת מכרז

- **סעיף 197 לפקודת העיריות-**

"לא תתקשר עיריה בחוזה להעברת מקרקעין או טובין, להזמנת טובין או לביצוע עבודה אלא על פי מכרז פומבי".

- **סעיף 198 לפקודת העיריות-**

"השר יקבע בתקנות את צורת המכרז ואת דרכי הזמנתו וקבלתו של הצעות המחירים, ורשאי הוא לקבוע בהן סוגים של חוזים כאמור, שבהם רשאית העיריה להתקשר ללא מכרז פומבי או ללא מכרז בכלל".

הכלל:

על רשויות מקומיות חלה חובת עריכת מכרז פומבי

מכרז פומבי = "דרך המלך"

היוצא מן הכלל:

פטור ממכרז

המחוקק ראה לנכון לתת אפשרות לחרוג מחובת עריכתו של מכרז פומבי ועל כן יצר רשימה סגורה של פטורים בתקנות, כשעל עורך המכרז להוכיח קיומו של פטור.

○ ניתן לפטור רק במקרים המנויים בתקנות או בחוק אחר המתיר זאת במפורש.

פטורים – סקירה כללית

1. העברת מקרקעין לרשות העירייה
2. העברת מקרקעין של העירייה (בתנאים מסוימים כקבוע בתק' 3(2))
3. העברת או הזמנת טובין או הזמנת ביצוע עבודה עד לסכום שווי נמוך (הסכום מתעדכן ע"י משרד הפנים).
4. פטור ספק יחיד
5. הזמנת עבודה מדעית, אמנותית או ספרותית
6. הזמנה דחופה להצלת נפש או רכוש
7. הגדלת הוצאות בפרט מפרטי חוזה קיים – עד 50%, הגדלת הוצאות בפריט שאינו מפרטי החוזה הקיים – עד 25%, למעט בנסיבות בהם יצאת למכרז לא תביא תועלת – עד 50%
8. עבודה מקצועית הדורשת ידע ומומחיות מיוחדים או יחסי אמון מיוחדים
9. התקשרות עם המדינה
10. התקשרות עם תאגיד ממשלתי (בתנאים מסוימים כקבוע בתק' 3(13))
11. התקשרות עם תאגיד המוכר כמוסד ללא כוונת רווח (בתנאים מסוימים כקבוע בתק' 3(14))
12. התקשרות לרכישת שירותי ניהול ופיקוח מתאגיד עירוני (בתנאים מסוימים כקבוע בתק' 3(15))
13. התקשרות עם רשות מקומית (בתנאים מסוימים כקבוע בתק' 3(16))
14. חוזה להפעלת תוכניות חינוכיות לשם יישום התוכנית לגמישות ניהולית עם מי שזכה במכרז שפורסם על ידי המדינה לשם הפעלת תוכניות חינוכיות במוסד חינוך רשמי בתחום העירייה או בבית ספר שהעירייה היא בעלת הרישיון (תקנה 3(18))

פטורים - עדכונים חדשים יחסית בתקנות

- תקנה 3 (2)(יד) - פורסם בתאריך 31.8.2020 במסגרת תיקון זה נקבע כי העירייה תהיה רשאית להתקשר בחוזה להעברת מקרקעין של העירייה ללא מכרז בתנאים מצטברים שונים.

עע"מ 1930/18 עיריית תל אביב – יפו נ' ספי צביאלי (פורסם בנבו, 2.8.20).

תיקון תקנה 3(15) לתקנות העיריות מכרזים

בהוראת השעה מיום 11.01.2018, הוסף התיקון הנ"ל, שתוקפו למשך 3 שנים על מנת שתיבחן במהלך התקופה הנ"ל, התועלת שבתקנת הפטור והחשש מפגיעה אפשרית כתוצאה מעקיפת דיני מכרזים.

"התקשרות לרכישת שירותי ניהול ופיקוח עם חברה שבעלי המניות שלה הם רוב הרשויות המקומיות, ובלבד שיתקיימו כל אלה:

(א) הער אישר את שיעור התמורה שבהסכם;

(ב) ועדה, שחבריה הם המנהל הכללי, ובאין מנהל כללי – מזכיר העירייה, והוא יהיה היושב ראש, גזבר העירייה והיועץ המשפטי לעירייה, שוכנעה, לאחר בחינת האפשרות לערוך את ההתקשרות בדרך של מכרז, כי ההתקשרות נדרשת מטעמי חיסכון ועילות, וכי היא מיטיבה עם העירייה, וזאת בשם לב לעקרונות השוויון, העקיפות וטוהר המידות ותוך מזעור הפגיעה בתחרות הקיימת ובאפשרות לפתח תחרות;

(ג) החברה התחייבה כי התקשרויותיה עם צדדים נוספים שנובעות מההתקשרות עם העירייה, ייעשו במכרז לפי הדין החל על העירייה בשינויים המחויבים; החלטות הוועדה לפי פסקת משנה (ב) ינומקו ויפורסמו באתר האינטרנט של העירייה שבעה ימי עבודה לפחות לפני כריתת החוזה, לרבות האפשרות לפנות לוועדה בנושא, והתקופה שבה ניתן לפנות כאמור, אלא אם כן החליטה הוועדה אחרת בהחלטה מנומקת מטעמים של דחיפות; הסכם שנערך לפי פסקה זו יפורסם באתר האינטרנט של העירייה לא יאוחר משבעה ימי עבודה מיום כריתתו;"

פטורים - עדכונים חדשים יחסית בתקנות

- בתאריך 24.6.2021 פורסמו הוראות שעה לתקנה 15(2)3, בתקנה זו נקבע פטור בהתקשרות לרכישת שירותי ניהול ופיקוח עם חברה שבעלי המניות שלה הם רוב הרשויות המקומיות ונקבעו מספר תנאים להתקשרות זו.

התקשרות בפטור ממכרז עם ספק יחיד

1. העירייה תהיה רשאית להתקשר בפטור ממכרז בחוזה להזמנת טובין או לביצוע עבודה הנערך עם הספק היחיד בארץ לאותם טובין, או עם המומחה היחיד בארץ לביצוע אותה עבודה, אם המומחה שהוועדה מינתה לענין זה קבע, בכתב, באישור הוועדה, כי אכן אותו ספק או מומחה הוא היחיד בארץ. יובהר כי על הוועדה לוודא כי הקביעה בדבר ספק יחיד או מומחה יחיד, פורשה באופן מצומצם ודוקני.
2. יש לזכור כי ככלל, דרך המלך היא פרסום מכרז פומבי וכי יש לעשות שימוש בפטור ממכרז על דרך הצמצום.

מכרז זוטא

מדובר במכרז פנימי על בסיס רשימת ספקים וקבלנים שמנהלת העירייה

מספר ספקים מינימלי, אליהם תבוצע פניה בכתב לקבלת הצעות במסגרת מכרז זוטא	שווי/עלות ההתקשרות המבוקשת (לרבות מסים) נכון ל-15.9.21 *	
לפחות ל 4 (ארבעה) ספקים	* שווי התקשרות עולה על <u>145,500 ₪</u> , אך אינו עולה על <u>355,300 ₪</u>	סעיף 8(1) לתקנות העיריות (מכרזים)
לפחות ל 6 (שישה) ספקים	* שווי התקשרות עולה על <u>355,300 ₪</u> , אך אינו עולה על <u>710,600 ₪</u> .	סעיף 8(2) לתקנות העיריות (מכרזים)

[1] מספר הספקים המינימאלי אליהם תיעשה הפניה, יהיה בהתאם לשווי ההתקשרות המבוקשת בהתאם למפורט להלן:

- הסכומים המצוינים נכונים ל-15.09.2021.
- הסכומים מתעדכנים מעת לעת ועל כן יש לבדוק מהם הסכומים המעודכנים בכל עת רלוונטית.
- האמור נכון למועצות מקומיות המונות מעל 20,000 תושבים.

פריש, שפרבר, ריינהרץ ושות', משרד עו"ד
FRISH, SHPERBER, REINHERZ & CO. LAW OFFICE

מרצה: עו"ד מוריה גילה

מכרז זוטא – רשימת ספקים וקבלנים

- תקנה 8 לתקנות העיריות (מכרזים) - וועדת המכרזים תנהל רשימת ספקים וקבלנים (לפי תחומי התקשרות), הרשאים להשתתף במכרזי זוטא, ותקבע את אמות המידה לפיהן ייעשו הפניות אל ספקים וקבלנים.

חלק ב –
סקירה כללית
של עריכת מכרז
(בדגש על רשויות מקומיות)

שלבי עריכת מכרז

הכנה ועריכת המכרז

- ההחלטה על פרסום מכרז היא בידי עורך המכרז. לפרסום המכרז יש להקדים עבודות הכנה ובדיקות מתאימות במטרה לאפשר לעורך המכרז לקבל את ההצעה הטובה ביותר על פי מכלול השיקולים, וכן על מנת ליתן הזדמנות שווה למציעים פוטנציאלים להשתתף במכרז.
- יש חשיבות רבה ביותר להכנה מסודרת של מכרז, ולניסוח קפדני ובהיר של הוראותיו, תנאיו ומסמכיו, וזאת על מנת למנוע מחלוקת עתידית בדבר פרשנותם של התנאים.
- חלק גדול מהסכסוכים והמחלוקות נובעים מתכנון לקוי או חסר של המכרז ומהעדר מחשבה ממצה ומעמיקה בדבר התוצאה המצופה מן ההתקשרות.

עע"מ 4443/02 בזק נ' אינפתרם שירותי ייעוץ ובדיקה תרמוגרפיים

עע"מ 7357/03 רשות הנמלים (לשעבר רשות הנמלים והרכבות) נ' צומת מהנדסים תכנון תאום וניהול פרויקטים בע"מ

עיקרי "מסמכי מכרז"

1. תנאי סף - תנאים ענייניים מוקדמים להשתתפות במכרז.
2. אמות מידה - פרמטרים ענייניים מוקדמים להשתתפות במכרז.
3. משקלות - המשקל היחסי של כל פרמטר.

תנאי סף

תנאי סף מהו?

שער הכניסה המסנן את המשתתפים המבקשים להגיש הצעה.

קביעת תנאי סף אינה מאפשרת לעורך המכרז לקבוע תנאים להשתתפות כאוות נפשו. על תנאי הסף לעמוד בשלושת התנאים המצטברים הבאים:

- תנאי סף המכרז צריך לעמוד במבחן הענייניות, היינו שיש בו בכדי לתרום להצלחת ההתקשרות ולהשגת יעדי המכרז.
(עע"מ 6464/03 לשכת שמאי המקרקעין בישראל נ' משרד המשפטים)
- תנאי סף במכרז צריך לעמוד במבחן המידתיות שמשמעו עריכת איזון בין המטרה לבין האמצעי המשמש להשגתה.
(עת"מ (י-ס) 1115/07 שירותי בריאות כללית נ' המוסד לביטוח לאומי)
- דרישת התכלית הראויה - תנאי הסף צריך לשרת את תכליות דיני המכרזים. בכלל זה על תנאי הסף להיות סביר ולשרת תחרות הוגנת בתנאי שוויון.

אמות מידה - מידת ההתאמה של ההצעה לדרישות המכרז הספציפי ("דרישות המשקל").
הצעה שאינה עומדת באמת מידה ממשיכה במרוץ ויש לה עדיין סיכוי לזכות במכרז, גם אם סיכוי זה פחת עקב אי עמידה או אי העמידה החלקית באחת מדרישות המכרז.

הכנה וצירוף אומדן

אומדן הוצאות/מחירים – מטרתו לבחון את סבירות ההצעות.
לפי תק' 11 לתקנות העיריות קיימת חובה להפקיד אומדן בתיבת המכרזים לפני תום המועד להגשת הצעות.
אי צירופו של אומדן למכרז או הפקדתו מאוחר לתיבת המכרזים עשויה להוות עילה לפסילת המכרז.
חריגה מסוימת מהאומדן עשויה להביא לפסילת המציע, אך למרות זאת הפסיקה קבעה כי יש לערוך שימוע טרם פסילת הצעה.
במכרזים עתירי כ"א – אין אפשרות להכשיר הצעה גרעונית מחשש לפגיעה בזכויות העובדים.

עיון במסמכי המכרז

- חלה חובה על העיריות להמציא לכל אדם המבקש להשתתף במכרז את מסמכי המכרז.
- ההמצאה יכולה להיות תמורת תשלום, אם כך נקבע ע"י העירייה.
- בכל מקרה חלה חובה לתת לכל אחד שמבקש לעיין במסמכי המכרז.
תק' 10 לתקנות העיריות (מכרזים)
- אמות מידה ותנאי סף שלא נכללו במסמכי המכרז, לא תינתן אפשרות בדיעבד להתחשב בהם.
- יש לשים לב כי אין חובה חוקית לכלול במסגרת מסמכי המכרז אמות מידה לבחירת הזוכה, במידה ולא נכלל במסגרת מסמכי המכרז אמות מידה כאמור, המשמעות תהיה כי זאת ההצעה הזולה העומדת בתנאי הסף שתזכה במכרז.

שאלות הבהרה ושינוי תנאי

המכרז לאחר פרסום

- חל איסור על מפרסם המכרז בניהול מו"מ עם מציע (תק' 18א) או מציע פוטנציאלים, איסור זה נובע ישירות מעקרונות השוויון וההגינות, שהם אבני יסוד של דיני המכרזים.
- המו"מ היחיד שיכול להתנהל הוא בדרך של הגשת שאלות הבהרה, מענה לשאלות הבהרה תופץ לפונה עצמו, לכל מי שרכש מסמכי המכרז ובדרך שמתפרסמים מסמכי המכרז.
- כאמור לאחר פרסום המכרז מתקיים הליך הבהרות, במסגרת הליך זה, כל משמעוניין, יכול לפנות למפרסם המכרז ולבקש הבהרות ו/או דרישות ביחס למכרז שפורסם.
- במידה ועורך המכרז שינה היבט משמעותי בתנאי המכרז, עליו לפרסם את השינוי בהודעה פומבית.

הגשת ההצעות

הצעה שנתקבלה לאחר תום המועד להגשת ההצעות לא
תתקבל בכלל, תק' 14(ב).

תפקידי ועדת מכרזים

- **אומדן** - באמצעות יו"ר הועדה לוודא הפקדת אומדן בתיבת המכרזים לפני תום המועד האחרון להגשת הצעות.
- **פתיחת תיבת המכרזים** - בפתיחה נדרשת נוכחות של חבר ועדה, חתימה על גבי ההצעות ועל גבי האומדן.
- **עריכת פרוטוקולים** של דיוני הועדה.
- **בדיקת הצעות מכח מכרז וקבלת החלטות, לרבות מינוי מומחה** - לבדוק הצעות המוגשות לרשות המקומית בעקבות פרסום מכרז, לרבות בירור פרטים הדרושים לה לצורך קבלת החלטתה, בין באמצעות פניה לקבלת הבהרות מהמציעים ובין באמצעות מינוי מומחה לצורך מתן חוות דעת לוועדה, קבלת החלטה בדבר תיקון טעות חשבונאית בהצעת מחיר, קיום שימוע למציע לבירור יכולתו לעמוד בהתחייבויותיו ולהמליץ לפני ראש הרשות המקומית על ההצעה שלדעת הועדה ראויה לאישורו;
- **קבלת החלטה בדבר התקשרות בפטור ממכרז בשל ספק יחיד.**
- **ניהול רשימת ספקים וקבלנים למכרז זוטא.**
- **חשוב להדגיש, ברשויות המקומיות תפקיד ועדת המכרזים רק משלב פתיחת התיבה ואילו בגופים הפועלים בהתאם לחוק חובת המכרזים תפקיד ועדת המכרזים הינו משלב אישור המכרז לפרסום.**

הליך בחינת ההצעות

תיקון טעויות

ועדת המכרזים מוסמכת לתקן טעויות טכניות שנפלו בהצעות, אך ביחס לשאלה מהי טעות טכנית הניתנת לתיקון בידי ועדת המכרזים, התשובה לשאלה מורכבת ויצירת קו גבול מדויק לא ריאלי, ברור איפה כי תיקון טעות הפוגעת בשיווין ובהגינות תיפסל, לעומת זאת טעות סופר קלה תתקבל, כל השאלה הינה מהי קו הגבול?

הסתייגות מהצעה

עקרונית, הצעה הכוללת הסתייגות מהותית מתנאי המכרז המקנה טווח תמרון למציע או פוגעת באפשרות להשוואתה להצעות אחרות תיפסל וזאת אף אם ההסתייגות מיטיבה עם בעל המכרז

בג"צ 691/82 חסם מערכות הגנה אמינות בע"מ נ' משטרת ישראל

גם כאשר ההסתייגות מנוסחת בלשון בקשה ההצעה תיפסל וזאת אף אם המציע ייסוג מבקשתו לאחר המועד האחרון הגשת הצעות!

ע"א (מרכז) 798-05-09 מ.ג.ע.ר מרכז גביה ממוחשבת בע"מ נ' מניב ראשון בע"מ

הליך בחינת ההצעות

- **השלמת מסמכים וקבלת הבהרות-הוועדה** רשאית לפנות אל מציעים ו/או להזמין להופיע בפניה, לשם בירור פרטים במסמכי ההצעה שהוגשה על ידם ולשם קבלת פרטים נוספים הנדרשים לוועדה לשם קבלת החלטה.
- **הצגת חוות דעת בפני ועדת המכרזים** - בפני ועדת המכרזים יוצגו חוות הדעת המשפטיות והמקצועיות של בדיקת ההצעות, לעניין עמידת ההצעות בתנאי הסף ואמות המידה שנקבעו במכרז.
- **פסילת הצעה-בסמכות הוועדה** לפסול הצעות כי יש יסוד סביר בכוונתן להוליך שולל את הוועדה וזאת לאחר שנתנה למציע הזדמנות להביא את עמדתו לעניין.

הליך בחינת ההצעות – המשך

הצעה גרעונית

הכלל שאומץ בדין המכרזים הישראלי הוא כי העובדה שאין בצד ההצעה רווח כספי מיידית למשתתף, היא כשלעצמה אינה מהווה עילה לפסילת ההצעה.

חריג לכלל- מכרזים לשירותים עתירי כוח אדם, כגון ניקיון ושמירה

עע"ס 9241/09 שלג לבן בע"מ נ' עיריית אשקלון

איחור בהגשת הצעה למכרז

הקפדה דווקנית על מועד אחיד ומחייב להגשת הצעות הכרחית לשמירת שוויון המידע בין המשתתפים. תק' 14(ב)

פגמים בחתימת מסמכי ההצעה

תוצאות הפגם שנפל בחתימה על מסמכי ההצעה נקבעות על פי מהות המסמך הרלוונטי, מצד אחד, וטיב הפגם בחתימה עצמה, מצד שני.

פגם בחתימה המאפשר למציע לסגת מהצעתו נחשב למהותי ומצדיק את פסילת ההצעה !

עת"מ (ת"א) 1562/02 חן המקום בע"מ נ' התעשייה האוירית לישראל

הליך בחינת ההצעות - המשך

חוסר וודאות בהצעה - פגמים בהצעת המחיר

חוסר וודאות או אי בהירות ביחס לתנאי ההצעה, למחיריה או לזהות המציע, הינו פגם המחייב את פסילת ההצעה.

בג"צ 462/79 שרביב בע"מ נ' ראש עיריית נהריה ואח'

די בכך שאי בהירות בהצעה מקנה למציע טווח תמרון לפרש את הצעתו בדיעבד בשני אופנים או יותר, לפי בחירתו, כדי לפסול את ההצעה.

בר"ם 7958/04 יוניברסל מוטורס ישראל בע"מ נ' חברת החשמל לישראל ואח'

פגמים בהצעת המחיר

ככלל, לא ניתן לתקן פגמים שנפלו בהצעת מחיר לאחר מועד הגשת ההצעות, למעט תיקונים של טעויות חשבוניות המתבצעים על ידי ועדת המכרזים. תק' 18(ג)

תכסיסנות בתמחור ההצעה

קיים קושי רב להבחין בין תכסיסנות מותרת לאסורה, המבחן - רמייה, אי יושר וחוסר תום לב.

עע"ם 3499/08 רון עבודות עפר בע"מ נ' עיריית עפולה

הליך בחירת הזוכה

כאמור ועדת המכרזים ממליצה לראש העיר ההצעה הזוכה, בהתייעצות של מומחים או ללא התייעצותם (לשיקול דעתם), ראש העירייה הוא זה שמחליט על קבלת ההצעה הזוכה.

ביטול מכרז

”ביטול מכרז אינו עניין של מה בכך... אלא בעיקר בשל כך שכל מכרז חדש, שייערך במקום זה שבוטל, שוב לא תהיה בו מידת הסודיות וההתחרות ההוגנת שהיא כידוע מעיקרי שיטת המכרזים. הרי שבהתחדש המכרז כל משתתף יודע מה באמתחת יריבו”.

בבג”צ 252/71 ”רסקו” בע”מ ואח’ נ’ עיריית תל אביב – יפו ואח’

ביטול מכרז

ביטול מכרז עשוי להתעורר בשני הקשרים:

- ביטול המכרז ע"י וועדת המכרזים.
  - ביטול המכרז ע"י בית המשפט עקב פגם שנפל בו.
- ביטול בטרם הוגשו הצעות, ביטול לאחר שהוגשו אך טרם נפתחו, ביטול לאחר פתיחת הצעות, ביטול התקשרות לאחר בחירה בזוכה, ביטול מכרז ופרסום אחר תחתיו וכו'.

תוצאות ביטול המכרז:

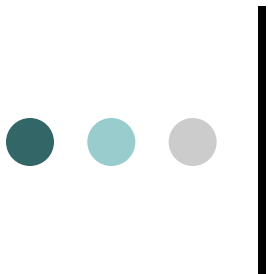
תקנה 22(ח)

לא הוגשה כל הצעה למכרז או נדונה הצעה יחידה והועדה לא המליצה עליה, או לא המליצה הועדה על הצעה כלשהי, או החליטה מועצת העיריה שלא לאשר הצעה של ראש העיריה לפי סעיף 148(ג) לפקודת העיריות, רשאית העיריה להתקשר בחוזה ללא מכרז לאחר שמועצת העיריה החליטה על כך ברוב חבריה, ולאחר שנוכחה שבנסיבות הענין עריכת מכרז לא תביא תועלת.

מתי ועדת המכרזים רשאית לחלט ערבות מכרז?

1. עורמה, תכסיסנות או חוסר ניקיון כפיים.
2. מסירת מידע מטעה או מידע מהותי בלתי מדויק.
3. חזרת המציע מהצעתו.
4. הפרת התנאים המוקדמים הקבועים במכרז ליצירת ההתקשרות של הגוף הציבורי עם הזוכה במכרז.

חלק ג -

הסדר רכישות, ניהול מחסנים, רישום
וניהול טובין

הוראות רלוונטיות בעניין רכישות ומחסנים

תקנות העיריות (הסדר רכישות, ניהול מחסנים, רישום וניהול טובין),
תשנ"ח-1998 (להלן: "תקנות העיריות רכש")

ס' 2 לתקנות העיריות רכש, קבוע בעניין רכישת טובין וניהול כדלקמן:

**"עיריה תסדיר את רכישותיה, תנהל את מחסניה ואת
הטובין שלה בהתאם לתקנות אלה."**

עע"מ 6145/12 עיריית נצרת עילית נ' הרטמן

עע"מ 6145/12 עיריית נצרת עילית נ' הרטמן (להלן: "פס"ד הרטמן") בפסה"ד עמדה לדיון השאלה אם הדרך המשפטית הראויה להתקשר עם נותני שירותים ברשויות המקומיות (באותו מקרה רואה חשבון) היא בהתאם לתקנות העיריות (הסדר רכישות, ניהול מחסנים, רישום וניהול טובין) תשנ"ח – 1998.

בית המשפט העליון (מפי השופט רובינשטיין) השיב על שאלה זו בשלילה.

בנוסף, ביהמ"ש גם שלל את האפשרות לפיה ניתן היה במקרה זה להתקשר בפטור ממכרז על יסוד תקנה 3(8) לתקנות המכרזים.

האם הרשות המקומית רשאית להתקשר בלא לבצע הליך תחרותי במקרה בו חל פטור פורמאלי מחובת מכרז?

עע"מ 6145/12 עירית נצרת עילית נ' הרטמן -

המשך

יודגש, כי בעניין זה ביהמ"ש ראה לנכון להוסיף כי עקרונות המשפט המנהלי ועקרונות דיני המכרזים הציבוריים חלים גם כאשר רשות מקומית מתקשרת בפטור ממכרז.

נקבע כי עקרונות אלה מחייבים קיום של הליך מנהלי סדור, שבמסגרתו ייבחנו, ככל הניתן, מספר הצעות לאותן התקשרויות על מנת להבטיח חלוקת משאבי ציבור באופן ראוי, תוך מתן סיכוי שווה, שמירה על שקיפות וטוהר המידות והבטחת יעילות כלכלית לרשות המקומית.

(על יסוד ההערות בפס"ד הרטמן, פרסם מנכ"ל משרד הפנים את נוהל
(08/2016).

האם הרשות המקומית רשאית להתקשר בלא לבצע הליך תחרותי במקרה בו חל פטור פורמאלי מחובת מכרז? המשך...

לסיכום, בהתאם לפסיקת בתי המשפט בעניין זה, התשובה לשאלה זו הינה שלילית מכיוון שפטור ממכרז הוא לא פטור מהוראות החוק או מכללי המנהל התקין. **גם במקרה כזה חלים כללי "מסגרת", כללי המנהל התקין, ניגוד עניינים, כללי אתיקה וכו'.**

○ על הרשות המקומית חלה חובה לנהל את התקשרויותיה באופן שיש בו תחרות הוגנת המאפשרת לכל מועמד מתאים להתמודד באופן שוויוני (עיקרון השוויון), כשהדרך המרכזית לשמירה על עיקרון זה הנה עריכת מכרז פומבי לשם קביעת זהות נותן השירות עימו תתקשר.

○ בית המשפט העליון קבע, **בעע"מ 9660/03 עיריית רחובות נ' אילן שבדרון**, כי עיקרון זה צריך להיות נר לרגלי הרשות גם מקום שבו המחוקק אינו מחייבה במכרז. פטור מחובת מכרז אין בו כדי לפטור את הרשות המקומית מחובת הנאמנות כלפי הציבור שהיא משרתת, ושאת זכויותיו שהופקדו בנאמנות בידיה היא מחלקת.

הרכב ועדות רכש

עע"מ 384/07 מנחם אריאב ראש עיריית נצרת עילית ואח' נ' סיעת שינוי ואח', להשלים.

בהמשך לפסק דינו של בית המשפט העליון בפס"ד אריאב, פורסם חוזר מנכ"ל משרד הפנים מס' 1/2009, ובו הובהר לרשויות המקומיות כי הרכב ועדת הרכש המוקמת מכוח תקנות העיריות (הסדר רכישות, ניהול מחסנים, רישום וניהול טובין), התשנ"ו, 1998, **נדרש כי יהיה מקצועי בלבד, ולא יכלול נבחרים ציבור.**

לאור ההיבטים המקצועיים הנוגעים לפעולת הוועדה והצורך במתן ביטוי - בין היתר - להיבטים הכספיים והמשפטיים הנוגעים לפעילותה, הננו ממליצים ליתן בהרכב הוועדה ייצוג לגזבר העירייה וליועץ המשפטי לעירייה.

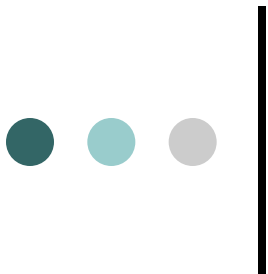

הרכישות השוטפות

ההוראות קובעות כי רכישות שוטפות, אלו קניות בסכום הנמוך מהסכום המזערי שנקבע בתוספת הרביעית המאפשר פטור ממכרז זוטא.

הוועדה רשאית לאשר למנהל את הקניות הללו, ללא אישור פרטני מוקדם מאת הוועדה. המנהל יערוך את הרכישות על סמך הצעות מחיר ולוח השוואה של ספקי הטובין.

הוא ירשום את פרטי הרכישות בצורה מרוכזת כך שניתן יהיה להגישה בכל עת לוועדת הקניות על פי דרישתה. אם המנהל לא קיבל מראש אישור לקניות השוטפות בדרך זאת, על הוועדה לאשר לו כל קניה בנפרד.

הרכישות הדחופות

לסיכום, תקנות העיריות רכש אינן מתייחסות למתן שירותים. כאמור, הדבר קיבל חיזוק בפס"ד הרטמן, שם נקבע כי התקנות נועדו ליצור הליך נאות לרכישה של טובין – מטלטלין על-ידי הרשות, ולא למתן שירותים מקצועיים שונים ולמינוי גורמי מקצוע. כן ציין ביהמ"ש כי הרציונל שביסוד התקנות זהה כמובן לזה ההולם רכישת שירותים; טוהר ההליך, נקיון הדעת והמעשה.

האופן בו יתנהל ההליך התחרותי

אופן ניהול ההליך התחרותי טרם הוסדר ביחס לרשויות המקומיות (למעט ההסדרה של משרד הפנים בעניין פטור לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות מכרזים. זאת בשונה מההסדרה הקיימת ביחס לגופים ציבוריים הכפופים לחוק חוק חובת המכרזים, תשנ"ב-1992.

כך תקנות חובת המכרזים, תשנ"ג-1993 (להלן: "תקנות חובת המכרזים") אשר אינן חלות על רשויות מקומיות, קיים פטור ממכרז בהתקשרות ששוויה נמוך. סעיף 3(1) לתקנות חובת המכרזים, מאפשר התקשרות בלא מכרז בחוזה ששוויו אינו עולה על 50,000 ש"ח. במקרה של פטור זה ישנן הוראות ברורות בהוראת תכ"ם מס' 7.8.3.

חלק ה - ועדת השלושה

פריש, שפרבר, ריינהרץ ושות', משרד עו"ד
FRISH, SHPERBER, REINHERZ & CO. LAW OFFICE

מרצה: עו"ד מוריה גילה

וועדת השלושה - מקורות רלוונטיים

1. נוהל התקשרויות לביצוע עבודה מקצועית הדורשת ידע ומומחיות מיוחדים או יחסי אמן מיוחדים בפטור ממכרז (נוהל יועצים) – חוזר מנכ"ל 8/2016, 5/2017, תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים) – הנוהל קובע כי תוקם ועדת התקשרויות כפי שיפורט בהמשך
2. חוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים תשל"ג 1973 ("חוק מכרזים משותפים"))
3. תקנות העיריות מכרזים תשמח 1987- תקנות 3(2) י"ד, 3(8), 3(15)

הרכב ועדת השלושה

1. המנהל הכללי - ישמש יו"ר הועדה (באין מנכ"ל - מזכיר העירייה).
2. גזבר העירייה
3. היועץ המשפטי לעירייה

* לפי נוהל התקשרויות (נוהל יועצים) ניתן למנות גם את מנהל היחידה הרלוונטית בהתאם להוראות ס' 5.1.4 לנוהל (כפי שיפורט בהמשך)

מקור ראשון - ועדת השלושה

נוהל התקשרויות לביצוע עבודה מקצועית הדורשת ידע ומומחיות מיוחדים או יחסי אמן מיוחדים בפטור ממכרז (נוהל יועצים) – חוזר מנכ"ל 8/2016, 5/2017, תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים), התשמ"ח – 1987

3. העיריה רשאית להתקשר בחוזה ללא מכרז אם החוזה הוא מסוגי חוזים אלה:

"(8) חוזה לביצוע עבודה מקצועית הדורשת ידע ומומחיות מיוחדים, או יחסי אמון מיוחדים, כגון: עבודות תכנון, פיקוח, מדידה, שמאות, ייעוץ ועבודות כיוצא באלה;"

רשויות מקומיות רבות נוהגות חדשות לבקרים להתקשר באמצעות נוהל יועצים עם נותני שירותים שונים.

אך האם הן פועלות על פין הדין בעשותן זאת?

נוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים), התשמ"ח – 1987

בשנת 2016 פרסם משרד הפנים חוזר מנכ"ל 8/2016 ובו נוהל לביצוע
התקשרויות בהתאם לתקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים), תשמ"ח-
1987 (להלן בהתאמה: "הנוהל" ו- "התקנות"). נוהל זה תוקן ביום
25.6.17 בחוזר מנכ"ל 5/2017.

נוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים), התשמ"ח – 1987

הנוהל מתווה העקרונות להתקשרות על פי תקנה 3(8) לתקנות
העיריות (מכרזים)

מעקרונות הנוהל:

- דרך המלך להתקשרות היא באמצעות מכרז פומבי
- התקשרות בפטור ממכרז "כאשר לא ניתן להשיג את אותם ידע ומומחיות מיוחדים או יחסי אמון מיוחדים בדרך של מכרז פומבי".
- העסקת יועצים חיצוניים - רק בתחומים שבהם יש לכך הצדקה, ולא בתפקידים שמעצם טיבם או בהתאם לחוק עליהם להיות מאוישים ע"י עובדי הרשות.

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

אופן קבלת החלטות

ס' 6.2 לנוהל יועצים קובע כי התקשרות של רשות מקומית לפי תקנה 3(8) תיעשה על פי החלטה של ועדת ההתקשרויות.

ס' 5.2 לנוהל יועצים קובע כי החלטות הוועדה יתקבלו ברוב קולות של חברי הוועדה, יהיו מנומקות וירשמו בפרוטוקול שייחתם בידי חברי הוועדה הנוכחים בישיבה.

היו הקולות שקולים בהצבעה, יהיה ליושב הראש קול מכריע באותו עניין.

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

הימנעות מניגוד עניינים של חברי וועדת השלושה

ס' 5.3 לנוהל יועצים קובע כי לא ישתתף אדם בדיוני הוועדה, אם השתתפותו עלולה להביאו למצב של ניגוד עניינים, לרבות אם היה לו, לקרובו או לתאגיד שהוא בעל עניין בו, עניין אישי בנושא הנדון בוועדה. נקבעו כללים לעניין ממלא מקום לכל אחד מחברי הוועדה.

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

מינוי ועדת משנה

ס' 5.4 לנוהל יועצים קובע כי הוועדה רשאית למנות ועדת משנה לעניין התקשרות או לעניין סוגי התקשרויות, מקרב חברי הוועדה או מקרב עובדי הרשות המקומית שאינם חברי הוועדה. שתביא לפניה המלצה באחד או יותר מהנושאים האמורים בנוהל זה.

♦

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

עקרונות (סעיף 6 לנוהל יועצים)

- עדיפות למכרז פומבי, שקוף הוגן ושוויוני להבטחת מירב היתרונות לרשות (6.1 לנוהל).
- חו"ד יועמ"ש הרשות, לתחולת סעיף 3(8) על ההתקשרות, בהתאם לעקרונות ביהמ"ש ובפרט באם העבודה/השירות המבוקשים דורשים ידע ומומחיות מיוחדים או יחסי אמן מיוחדים ואינם עבודה מקצועית שגרתית.
- בחינת ועדת השלושה (לאחר חו"ד היועמ"ש), באם למרות תחולת סעיף 3(8), אין להעדיף מכרז פומבי ובאם מצודק להתקשר בפטור ממכרז – יש לנמק ההחלטה.

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

ניהול רשימות מציעים (סעיף 7 לנוהל)

- פרסום הודעה בדבר כוונה לערוך רשימת מציעים ומתן הזדמנות שווה להיכלל ברשימות לפי התחומים
- ניהול רשימות מציעים לפי סוגי מציעים בהתאם לשירותים / בעלי מקצועות / התמחויות.
- ניהול הרישום ממוכן, יפורסם ויהיה פתוח לעיון הציבור באתר הרשות
- עדכון הרישום - לפחות כל 3 שנים
- פניה להתקשרות המבוקשת הינה התקשרות ספציפית, ייחודית, הדורשת ידע או מומחיות או יחסי אמון מיוחדים שלא ניתן להשיג בדרך של מכרז.
- התקשרות גובתה בחו"ד היועץ המשפטי של העירייה ובוצעה בהתאם להחלטת פרטנית של ועדת ההתקשרויות.
- בהתאם להוראות הנוהל.

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

**פניה תחרותית ליועצים הרשומים ברשימות המציעים
(7.1.1 לנוהל)**

מינימום הצעות

אם הפנייה נערכה לפחות מארבעה מציעים, כשרשימת המציעים כוללת מציעים שלא קיבלו פנייה

והוגשו פחות משלוש הצעות-ההצעות יושבו למציעים (מבלי שייפתחו את ההצעות) ותיערך פניה נוספת אל כל המציעים אליהם נעשתה הפניה מלכתחילה, או לכל המציעים שהשיבו לפנייה הראשונה, כפי שתחליט הוועדה, וכן לשלושה מציעים נוספים לפחות או לכל המציעים ברשימת המציעים לאותו סוג של התקשרויות, לפי הנמוך מביניהם.

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

קבלת הצעות הבאות בחשבון (1) (במקום פניה תחרותית לרשימת

המזיעים) (7.2, 7.3 לנוהל)

הדרישות :

- בחינת אפשרות לעריכת פניה תחרותית למזיעים שברשימות
- קביעה כי בנסיבות אין זה אפשרי ומוצדק לערוך פניה תחרותית למזיעים שברשימות.
- הפניה לקבלת הצעות תיעשה ככל הניתן בסבב מחזורי ובאופן הוגן, המעניק את מירב היתרונות לרשות
- בפניה יצוינו אמות המידה לבחירת ההצעה
- ניתן לקבוע, טרם הפניה, כי אמות המידה לבחירת ההצעה יהיו שונות מאמות המידה שנקבעו מראש לנושא מסוים- אך על החלטת הוועדה לבחירת ההצעה להיות מנומקת תוך מתן התייחסות להיבטי שוויון.

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8)

לתקנות העיריות (מכרזים)

קבלת הצעות הבאות בחשבון (2)

(במקום פניה תחרותית לרשימת המציעים) (7.2, 7.3 לנוהל)

הדרישות :

- כשקיימת רשימה רלוונטית לתחום ההתקשרות (או שקיימת רשימה משותפת) – יש לנמק ההחלטה בטעמים מיוחדים שיירשמו בפרוטוקול.
- העדר רשימה רלוונטית לתחום התקשרות - יש לבחון הצורך בהקמת רשימה מתאימה, תוך התחשבות בתדירות ההתקשרויות ואופיין. בהתקשרות נוספת באותו נושא (כשהפניה אינה למופיעים ברשימה) יש לבחון ולנמק את העדר הקמת הרשימה המתאימה.

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

קבלת הצעות הבאות בחשבון (3)

(במקום פניה תחרותית לרשימת המציעים) (7.4 לנוהל)

קבלת הצעות הבאות בחשבון

טרם קבלת ההחלטות כנדרש בסעי' 7.2, 7.3 לנוהל

- **בנסיבות של דחיפות** - ניתן לפנות לקבלת הצעות הבאות בחשבון טרם קבלת ההחלטות הנדרשות - בכפוף לחו"ד היועמ"ש, כי הדבר נדרש מטעמים של דחיפות וכי התקיימו הדרישות שבסעיפים 7.2, 7.3 לנוהל
- לציין כי תוצאות ההליך כפופות לקבלת החלטות הוועדה כנדרש .
- באישור התקשרות כאמור יש לנמק גם את נושא הדחיפות .

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

רשימת מציעים משותפת (זא. לנוהל)

- רשימות של מרכז השלטון המקומי- ע"פ כללי מנכ"ל מ. הפנים
- ניתן לבצע פניה התחרותית למציעים שברשימה המשותפת-בתנאי שברשות המקומית אין רשימה לאותו סוג התקשרויות.
- למרות זאת- ניתן לפנות למציעים ברשימה משותפת, גם כשיש רשימה ברשות- מטעמים מיוחדים+ פרסום באתר הרשות בדבר הכוונה בנסיבות לפנות אל מציעים מהרשימה המשותפת

ועדת ההתקשרויות (ועדת השלושה) בהתאם לנוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים)

פרסומים (10 לנוהל)

- פרסום ההחלטות המנומקות של הוועדה באתר הרשות- תוך 15 ימי עבודה מקבלת ההחלטה
- ההתקשרות לא תחל קודם לפרסום כאמור- אלא מטעמי דחיפות ובלבד שהחלטה ללא הנימוקים פורסמה באתר.
- ניתן לפרסם החלטה חלקית בלבד- במקרה של חשש לפגיעה בביטחון הציבור, או חשש לגילוי סוד מסחרי או מקצועי.
- פרסום דוח המפרט את המציעים עימם התקשרה הרשות לפי תקנה 3(8) בשנה שחלפה, כולל סוג השירות/העבודה והיקף כספי של ההתקשרות - אחת לשנה.

נוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים), התשמ"ח – 1987 בראי הפסיקה

עת"מ 47089-12-21 עורכי דין לקידום מנהל תקין נ' מ.א. חוף השרון

(מחוזי מרכז - מנהלי, כב' השופט רמי אמיר)

עתירה לביטול התקשרויות מ.א. חוף השרון עם חברת מאיק מהנדסים בע"מ לשירותי ניהול פרויקטים וכן, עם אורלי הדס לשירותי ייעוץ ותכנון אסטרטגי, כשאלו נעשו בהתאם לנוהל התקשרויות עם יועצים, בפטור ממכרז.

בימ"ש קיבל את העתירה - נפסק:

- התקשרויות המועצה יבוטלו באופן שהחוזים לא יוארכו מעבר לתקופה הנוכחית של החוזה
- **לא ניתן לאשר באופן גורף את כל ההתקשרויות בתחום מסוים - יש להצדיק** ההתקשרות בפטור/לפי הנוהל, ביחס לכל התקשרות ספציפית, בהתאם להוראות הנוהל.
- **במתן פטור ממכרז והתקשרות לפי הנוהל, יש להידרש לכל התקשרות בנפרד, ולנמק באופן פרטני ההצדקה להתקשרות בפטור ולפי הנוהל.**
- **היינו: - דרישת ידע ומומחיות מיוחדים או יחסי אמון מיוחדים שלא ניתנים להשגה במכרז.**

- **קבלת חו"ד משפטית לכל התקשרות ספציפית**

- (לא להסתפק באישור הנושא)

נוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים), התשמ"ח – 1987 בראי הפסיקה

בימ"ש עליון - עע"מ 716/22 משרד עו"ד עופר שפיר ועירית כפר
יונה נ' עו"ד לקידום מנהל תקין- (אובחן בעת"מ 47089-12-21 עורכי
דין לקידום מנהל תקין נ' מ.א. חוף השרון)

נפסק: בנסיבות המקרה היה נכון להתקשר בפטור ממכרז.

- מדובר בתחום עיסוק משפטי ספציפי (משפטי- תכנון ובניה) במובחן מייעוץ משפטי כללי
- דובר בנסיבות מיוחדות של הקמת ועדה מקומית לתכנון ובניה חדשה, עובדה הדורשת ליווי אינטנסיבי.
- העירייה פעלה בהתאם לנוהל משרד הפנים, היינו- הפטור ניתן רק לאחר קבלת אישור מהיועצת המשפטית של העירייה ומוועדת ההתקשרויות, זאת במובחן מנסיבות פסה"ד בעניין מ.א. חוף השרון.

נוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים), התשמ"ח – 1987

בראי הפסיקה

עת"מ 60031-02-22 עורכי דין לקידום מנהל תקין נ' עיריית בני ברק ואח' (27.7.22)

התקשרויות העירייה לשירותי תיאום, תכנון, ניהול ופיקוח צמוד, שירותי תכנון מתקני חשמל ותקשורת ושירותי תכנון אדריכלי של מבני ציבור בבני ברק, שבוצעו בפטור ממכרז מכוח סעיף 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים), ובהתאם לנוהל התקשרויות עם יועצים.

נפסק (כבי' השופט ורדי):

יש לפסול את ההתקשרויות בשל פגמים מהותיים בהתנהלות העירייה ואי עמידה בהוראות הנוהל:

- לא הייתה החלטה מנומקת של וועדת ההתקשרויות ולא הייתה חוות דעת יועמ"ש.

- דובר בעשרות אם לא מאות התקשרויות בתחומים שונים ורחבים, שאינם ייחודיים בתחומם.

נוהל יועצים לפי תקנה 3(8) לתקנות העיריות (מכרזים), התשמ"ח – 1987 בראי הפסיקה

בתי המשפט ייטו לאשר התקשרות בפטור ממכרז לפי תקנה 3(8)
לתקנות, במקרים בהם:

- ההתקשרות המבוקשת הינה התקשרות ספציפית, ייחודית,
הדורשת ידע או מומחיות או יחסי אמן מיוחדים שלא ניתן
להשיג בדרך של מכרז.

- התקשרות גובתה בחו"ד היועץ המשפטי של העירייה ובוצעה
בהתאם להחלטת פרטנית של ועדת ההתקשרויות.

- בהתאם להוראות הנוהל.

מקור שני - ועדת השלושה

חוק הרשויות המקומיות (מכרזים) משותפים
תשל"ג 1973 ("חוק מכרזים משותפים")

מהו מכרז משותף?

מכרז מאוחד למספר רשויות מקומיות (מעין פטור מחובת מכרז פומבי)

מטרה-

- לאפשר למספר רשויות מקומיות להתארגן ביחד לצורך התקשרות בחוזה לו נדרש מכרז פומבי (להזמנת טובין/שירותים או ביצוע עבודות)- באמצעות מכרז פומבי משותף וועדת מכרזים משותפת.

- הקמת אשכולות רשויות מקומיות - וולנטרי

סעיף 2 - לחוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים)-תשל"ג 1973

”רשויות מקומיות רשאיות להחליט כי לענין פלוני או לסוג ענינים יתקשרו בחוזה להזמנת טובין, להזמנת שירותים או לביצוע עבודות לאחר פרסום מכרז פומבי משותף, ובלבד שלהוצאות המשוערות של ביצוע המכרז ניתנה הקצבה מתאימה בתקציבים המאושרים של הרשויות המקומיות או שניתנה הרשאה לכך משר הפנים.”

פטור ממכרז להתקשרות עם מי שזכה במכרז שפורסם על ידי משרד ממשלתי או ארגון/מוסד ציבורי- בכפוף לאישור משרד הפנים

סעיף 9 לחוק מכרזים משותפים:

”רשות מקומית רשאית, באישור שר הפנים, להתקשר בחוזה להזמנת טובין, להזמנת שירותים או לביצוע עבודות עם מי שזכה במכרז שפורסם מטעם משרד ממשלתי הממשלה או מטעם ארגון או מוסד ציבורי.”

פטור ממכרז להתקשרות עם מי שזכה במכרז שפורסם על ידי משרד ממשלתי או ארגון/מוסד ציבורי- בכפוף לאישור משרד הפנים

סעיף 9 לחוק מכרזים משותפים:

- הפטור ממכרז לפי ס' 9 מתפרסם ע"י שר הפנים וכולל הוראות פרטניות לתכולת הפטור (בד"כ בחוזר מנכ"ל שמתפרסם מעת לעת)
- על רשות המעוניינת לעשות שימוש 'בפטור'- לפעול בהתאם להוראות ולתנאי הפטור .
- משמש בעיקר למכרזי החברה למשק ולכלכלה

עקרונות הפטור מכוח סעיף 9 לחוק מכרזים משותפים
(להתקשרות באמצעות מכרזי משרד ממשלתי או
ארגון/מוסד ציבורי כגון החברה למשק וכלכלה)

**בדומה לפטור מכוח תקנה 3 (15)
לתקנות העיריות מכרזים**

דוגמא לנוסח של פטור להתקשרות עם זוכי מכרז של החברה למשק וכלכלה

אישור התקשרות לפי סעיף 9 לחוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים), התשל"ב-1972

בתוקף הסמכות לפי סעיף 9 לחוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים), התשל"ב-1972 שנאצלה לי, אני מאשר לרשויות המקומיות להתקשר עם הזוכים במכרז לעבודות הקמה, אחזקה ושיקום תשתיות לרשויות מקומיות, לגופים ציבוריים ולמוסדות ציבור, חינוך ורווחה מכרז פומבי מס' את/ 32/ 2022 שנערך ופורסם על ידי החברה למשק וכלכלה, ובלבד שהתקיימו כל התנאים המפורטים להלן:

1. ההתקשרות תיעשה במישרין בין הרשות המקומית ובין הזוכה במכרז, **על פי החוזה שנכלל במסמכי המכרז ובהתאם לתנאיו.**
2. **טרם ההתקשרות נקטה הרשות המקומית בהליך של בקשת הצעות מחיר,** כמפורט להלן:
3. **בהליך הבקשה להצעות יפנו גזבר הרשות המקומית ומנהל היחידה הרלוונטית ברשות המקומית לכל הזוכים במכרז בקטגוריה הרלוונטית.** הפנייה תכלול תיאור מדויק של המוצר או השירות אותו מבקשת הרשות המקומית לרכוש לרבות מידע על כמותו ובכלל זה התכנון לביצוע וכתבי הכמויות, ועל תקופת ההתקשרות.
- הזוכים יתבקשו להציע מחיר למוצר או השירות הנדרשים על פי יחידות המידה שנקבעו במכרז, ובלבד שהמחיר שיציע הזוכה לא יעלה על המחיר שנקב בהצעתו במכרז.
4. **גזבר הרשות המקומית ומנהל היחידה רשאים לפנות לחברה למשק וכלכלה על מנת שזו תבצע בעבור הרשות המקומית את הפנייה לזוכים.** לפנייה זו יצורף כל המידע המפורט בסעיף 3 שלעיל.

5. פנו גזבר הרשות המקומית ומנהל היחידה או פנתה החברה למשק וכלכלה לזוכים וקיבלו את הצעותיהם, יועברו ההצעות לוועדה המורכבת **ממנכ"ל הרשות המקומית** (או מזכיר הרשות המקומית מקום שאין מנכ"ל), **גזבר הרשות המקומית והיועץ המשפטי של הרשות המקומית**, לקבלת החלטה בדבר ההצעה הזוכה, על פי הוראות סעיף 7 להלן. **(וועדת השלושה)**
6. לא תנהל הרשות המקומית משא ומתן עם המציעים, כולם או חלקם.
7. **הרשות המקומית חייבת לבחור בהצעה הזולה ביותר שהתקבלה בהליך בקשת הצעות מחיר, והיא רשאית שלא לבחור בהצעה כלשהי.**
8. **הסכם בין הרשות המקומית ובין הזוכה בהתבסס על אישור לפי סעיף 9 לחוק הרשויות המקומיות (מכרזים משותפים) יכול שייחתם אך ורק בתוך תקופת תוקפו של האישור.**
9. לא יחולו על התקשרות על פי אישור זה הוראות תקנה 3(7) לתקנות העיריות (מכרזים), התשמ"ח-1987, סעיף 3(7) לתוספת הרביעית לצו המועצות המקומיות, התשי"א-1950, וסעיף 3(7) לתוספת השנייה לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות), התשי"ח-1958. **חוזה כאמור לא ניתן להגדיל או להוסיף פרטים בו לאחר החתימה עליו, אלא על פי הוראותיו.**
10. טרם ההתקשרות אישר היועץ המשפטי של הרשות המקומית בכתב כי ההתקשרות עונה על תנאים אלה.

• התקשרות שלא תיעשה על-פי תנאים אלה תהיה התקשרות שלא כדין.

• **תוקף אישור זה הוא שנה מיום נתינתו.**

רון פרץ

התשפ"ג _____

המנהל הכללי

פריש, שפרבר, ריינהרץ ושות', משרד עו"ד
FRISH, SHPERBER, REINHERZ & CO. LAW OFFICE

(_____ 2023)

מרצה: עו"ד מוריה גילה

העולה מנוסח הפטור המפורסם על ידי שר הפנים

- הפניה לזוכים במכרז, לצורך קבלת הצעות, יכול שתיעשה על ידי הרשות בעצמה או באמצעות החברה למשק ולכלכלה.
- בחינת ההצעות תיעשה על ידי "וועדת השלושה"

(סעיפים 3-5 לנוסח הפטור)

העולה מנוסח הפטור המפורסם על ידי שר הפנים

ניהול ההליך ובחירת ההצעה - בדומה למכרז.

- יש לבחור בהצעה הזולה ביותר (=ההצעה הטובה ביותר עבור הרשות, בהתאם לתנאי הפניה)
- יש אפשרות לא לבחור בהצעה כלשהי (=בהתאם לדיני המכרזים עמ 4818/17 טל אופיר גינון ופיתוח בע"מ נ. עיריית כרמיאל)
- יש לנהל פרוטוקול
- יש לקבל את אישור יועמ"ש הרשות קודם להתקשרות תוקף האישור- לשנה מיום הוצאתו .
- הסכם יכול להחתם רק בתוך תקופת תוקף האישור.

הכל בכפוף ובדומה לניהול מכרז
(סעיפים 7,8-10 לנוסח הפטור)

העולה מנוסח הפטור המפורסם על ידי שר הפנים

- תקנה 3(7) לתקנות העיריות מכרזים
(הגדלת הוצאות הרשות בפרט מפרטי חוזה קיים או ע"י הוספת פרטים לחוזה קיים)

אינה חלה

(ובדומה ההוראות המקבילות בתוספת הרביעית לצו המועצות המקומיות, ובתוספת השניה לצו המועצות המקומיות (מועצות איזוריות) - **אינן חלות**

(סעיף 9 לנוסח הפטור)

פטור ממכרז להתקשרות עם מי שזכה במכרז שפורסם על ידי משרד ממשלתי או ארגון/מוסד ציבורי- בכפוף לאישור משרד הפנים

האם הרשות רשאית שלא לקבל אף הצעה ולפרסם מכרז חדש תחתיו???

- עעמ 4818/17 טל אופיר גינון ופיתוח בע"מ נ. עיריית כרמיאל (1)

- דין הנוהל כדין מכרז

- ביטול נוהל הצעת מחיר רק בנסיבות חריגות, בתום לב ומשיקולים

- סבירים - בדומה למכרז (תקנה 23(ב) לתקנות העיריות (מכרזים)- בביטול מכרז, אין לפרסם מכרז חדש תחתיו, אא"כ יש במכרז החדש שינוי מהותי, או שהנסיבות שהובילו לביטול השתנו).

- האפשרות שלא לבחור בהצעה- אינה פוטרת את הרשות מעמידה
בחובותיה רשות ציבורית

פטור ממכרז להתקשרות עם מי שזכה במכרז שפורסם על ידי משרד ממשלתי או ארגון/מוסד ציבורי- בכפוף לאישור משרד הפנים

**האם הרשות רשאית שלא לקבל אף הצעה ולפרסם מכרז
חדש תחתיו???**

• **עמ 4818/17 טל אופיר גינון ופיתוח בע"מ נ. עיריית כרמיאל (1)**

- יש לפעול בהגינות ובתום לב

**בעניין טל אופיר נקבע כי הרשות פעלה באופן לא תקין (אף אם לא נהגה
בחוסר תום לב), בעוד המערערת פעלה באופן תקין ולכן יש לתת תוקף
לנוהל תוך ביטול המכרז שפורסם תחתיו**

פסיקה

האם הרשות רשאית שלא לקבל אף הצעה ולפרסם מכרז חדש תחתיו???

- עתמ 13-12-47776 ר.ג.א. שירותים וניקיון (ישראל) 1987 בע"מ נ. עיריית נתניה (1)

- ביטול מכרז לאחר פתיחת ההצעות ועריכת מכרז אחר במקומו- רק במקרים חריגים
- החלטת הוועדה לביטול הנוהל ופרסום מכרז חדש, בנימוק שמכרז יינתנו הצעות זולות יותר- אינו מצדיק את ביטול הנוהל
- נועד לשם שמירה על שוויות ההזדמנויות.

ביהמ"ש ביטל את החלטת הוועד לביטול הנוהל, וקבעה כי עותרת היא הזוכה בנוהל

פסיקה

סעיף 7 לנוסח אישור ההתקשרות:

"הרשות המקומית חייבת לבחור בהצעה הזולה ביותר שהתקבלה בהליך בקשת הצעת מחיר, והיא רשאית שלא לבחור בהצעה כלשהי"

**מה גבולות הסמכויות של וועדת השלושה?
האם וועדת השלושה מוסמכת לפסול הצעה כשעולה חשש להעדר יכולת המציע לעמוד בתחייבויות המכרז/כלפי עובדים?
או שמא מוסמכת רק לבחור בהצעה הזולה ביותר ולחילופין שלא לבחור בהצעה כלל?**

פסיקה

עת"מ 30185 רמי חסון נ. עיריית חדרה
הוגש ערעור לעליון- אך נמחק לבקשת המערערת)

- לא ניתן לקבוע כי לוועדה בהרכב כזה אין כל סמכות מלבד בחירת ההצעה הזולה ביותר, ... שכן לשם כך אין צורך בהרכב כזה של ועדה אלא לגזבר בלבד. הוועדה יושבת בהרכב כזה משום שיש לה את הסמכות לשקול שיקולים מלבד השיקול הכלכלי, כגון שיקולים לטובת הרשות ותושביה ושיקולים משפטיים.
- בסמכותה של הוועדה לפסול הצעה כאשר היא סבורה כי המציע אינו יכול לעמוד בתנאי המכרז-
- בנסיבות בהן התעורר חשש אמיתי בדבר יכולת המציעה לעמוד בהתחייבויותיה (לאור ניסיון העבר ובכפוף לשימוע שייעשה למציעה) הועדה מוסמכת לפסול הצעה

פסיקה

עת"מ 14024-09-18 אגם נטו טיולי הקריות בע"מ

נ. עיריית קריית אתא חדרה

(הוגש ערעור לעליון- אך הצדדים הגיעו להסכם פשרה)

- "לועדת השלושה סמכות לבחון שיקולים מעבר לסיכום ההצעות ובחירת ההצעה הזולה. חובתה של ועדת השלושה, כגוף מנהלי, לבחור את ההצעה הזולה מבין ההצעות הכשרות ויש לה סמכות לקבוע כי הצעה פלונית אינה כשרה"
- "לועדת השלושה" שפועלת עפ"י הוראות נוהל משרד הפנים יש סמכות עקרונית שלא לבחור בהצעה הזולה ביותר במכרז, ככל שקיים חשש כן ורציני כי לאור ניסיון העבר של הרשות עם המציע, לא יצליח המציע לקיים את הוראות ההסכם כנדרש או שהוא יקיימו אגב הפרת הוראות הדין".

פסיקה

עת"מ 14024-09-18 אגם נטו טיולי הקריות בע"מ

נ. עיריית קריית אתא חדרה

(הוגש ערעור לעליון- אך הצדדים הגיעו להסכם פשרה)

- "מקום שקיים חשש כן ורציני כי המציע הזול לא יוכל לעמוד בהוראות ההסכם, בין בשל פגמים בהצעה (לדוגמא גרעונית), בין בשל החשש שמא ההסכם יופר או המציע יפר הוראות הדין, או לאור ניסיון העבר בין הרשות לבין המציע, רשאית, ואף חייבת, ועדת השלושה, לפי שיקול דעתה לפסול את ההצעה, בשל היותה הצעה בלתי כשרה"
  - במרם קבלת החלטה לפסול ההצעה הזולה, על ועדת השלושה לערוך שימוע למציע, על מנת שיביא טענותיו ויטיחס לכל אחת מטענות העירייה בניסיון לשכנע את הועדה כי פני הדברים אינם כנטען על-ידי העירייה."
- (למרות שלעירייה היה ניסיון עבר רע עם המציעה)**

מקור שלישי ועדת השלושה

תקנות העיריות מכרזים

- א. תקנה 3(2) י"ד לתקנות העיריות מכרזים
- ב. תקנה 3(8) לתקנות העיריות מכרזים
(בהתאם לנוהל יועצים כפי שפורט בהתחלה)
- ג. תקנה 3(15) לתקנות העיריות מכרזים

תקנה 3(8)

לתקנות העיריות (מכרזים) תשמ"ח 1987

3. העיריה רשאית להתקשר בחוזה ללא מכרז אם החוזה הוא מסוגי חוזים אלה:

....

(8) חוזה לביצוע עבודה מקצועית הדורשת ידע ומומחיות מיוחדים, או יחסי אמון מיוחדים, כגון: עבודות תכנון, פיקוח, מדידה, שמאות, ייעוץ ועבודות כיוצא באלה;

- כיום יש לפעול לפי הוראות הנוהל.

תקנה 3(15)

לתקנות העיריות (מכרזים) תשמח 1987 (א')

3. העיריה רשאית להתקשר בחוזה ללא מכרז אם החוזה הוא מסוגי חוזים אלה: ...

(15) התקשרות לרכישת שירותי ניהול ופיקוח עם חברה שבעלי המניות שלה הם רוב הרשויות המקומיות,

ובלבד שיתקיימו כל אלה :

(א) השר אישר את שיעור התמורה שבהסכם ;

(ב) ועדה, שחבריה הם

המנהל הכללי, ובאין מנהל כללי – מזכיר העירייה, והוא יהיה היושב ראש,

גזבר העירייה

והיועץ המשפטי לעירייה,

שוכנעה, לאחר בחינת האפשרות לערוך את ההתקשרות בדרך של מכרז, כי ההתקשרות נדרשת מטעמי חיסכון ויעילות, וכי היא מיטיבה עם העירייה, וזאת בשים לב לעקרונות השוויון וההגינות ;

(ג) החברה התחייבה כי התקשרויותיה עם צדדים נוספים שנובעות מההתקשרות עם העירייה, ייעשו לפי דיני המכרזים החלים על העירייה, בשינויים המחויבים ;

תקנה 3(15)

לתקנות העיריות (מכרזים) תשמח 1987 (ב')

(המשך)

- החלטות הוועדה לפי פסקת משנה (ב) ינומקו ויפורסמו באתר האינטרנט של העירייה שבעה ימי עבודה לפחות לפני כריתת החוזה, לרבות האפשרות לפנות לוועדה בנושא, והתקופה שבה ניתן לפנות כאמור, אלא אם כן החליטה הוועדה אחרת בהחלטה מנומקת מטעמים של דחיפות; הסכם שנערך לפי פסקה זו יפורסם באתר האינטרנט של העירייה לא יאוחר משבעה ימי עבודה מיום כריתתו;

